

Výšinná sídliště věteřovské skupiny

Koncem starší doby bronzové, tj. v období maďrovsko - věteřovské kultury, začíná vzrůstat význam výšinných sídlišť. Lze je považovat za výrobní, obchodní a mocenská centra, někdy chráněná fortifikací, která však nevzniká zároveň se sídlištěm. Tento jev lze spojovat s postupným vzestupem významu sídliště a s tím se i zvyšující možností ohrožení. Fortifikace většinou chránila centrální část, v některých případech jsou známy i vícenásobné opevňovací systémy. Z geomorfologického hlediska se věteřovská hradiska dělí na dva základní typy: ostrožní (Budkovice, Dolní Kounice, Olomouc) a návršní (Bánov, Blučina, Kněžodub, Olbramovice, Věteřov). Základem opevnění byl příkop a nadzemní část (hradba). Příkop býval trojúhelníkovitého až lichoběžníkovitého průřezu. Nadzemní část se skládala z hlinitého náspu, zpevněného dřevem a kamenem. Na některých lokalitách nebyla nadzemní část opevnění patrná, ale dá se vyvodit z výplně příkopu. V Blučině např. hradba navržena ze zeminy a doplněna dřevěným roštem a teprve později byl použit lomový kámen.

Budkovice

Obec leží na levém břehu řeky Rokytné, nedaleko soutoku s Jihlavou a Oslavou, asi 25 km JZ od Brna. Lokalita se nachází v mírném východním svahu v trati Myslivárna, na skalní ostrožně nad řekou. Ostožna se vypíná do 60m nad údolím. Nadmořská výška lokality se pohybuje mezi 275 – 280 m n. m.

První nálezy z lokality nahlásil na AÚ ČSAV prof. Kabeš z Ivančic. Proto v roce 1959 do Budkovic vyjeli pracovníci AÚ Č. Staňa aj. Meduna. Zjistili zde věteřovské objekty rozrušené při kopání studny. Ještě téhož roku, z důvodů pokračování staveb, byl zahájen záchranný výzkum pod vedením J. Ondráčka. Záchranné práce pokračovali až do roku 1965. Vykopán pozoruhodný kúlový objekt a velké množství sídlištních jam. Poté byly výzkumy přerušeny skoro na 30 let a v letech 1984 – 1987 se zde uskutečnily menší sondážní odkryvy. Sondážemi byla objevena část fortifikačního příkopu (š. 10 – 12 m, hl. 6,6 m) a další sídlištní jámy.

„Cezavy“ u Blučiny

Lokalita se nachází na návrší Cezavy jižně od obce Blučina, 25 km jižně od Brna. Naleziště je v nadmořské výšce 235 – 355 m n. m.

První sondáže zde zahájil v letech 1948 – 1960 K. Tihelka. Sondážemi zjistil věteřovskou fortifikaci a sídliště rozprostírající se na akropoli, vymezené opevněním na východním a západním svahu (asi 4 ha). V roce byla zahájena výstavba mechanizačního střediska ZD. Archeologicky nesledováno, ale podle dělníků byl rozrušen objekt s pohřbem. Podle popisu nejspíš únětický. Od roku 1983, po několika sondážních výkopech z roku 1982, byl zahájen systematický výzkum, který s menšími pauzami pokračuje dodnes. Při prvních dvou letech výzkumu (1983 – 1984) byla kopána část opevnění na západním svahu Cezav. Příkop (š. 8 – 11 m, hl. 2,6 m) měl trapézovitý průřez. Ve výplni východní stravy příkopy byly nalezeny velké jílové bloky, zasahující až do hloubky 1,9 m. V hloubce 0,5 – 1,8 m se nacházela kamenná destrukce (místní vápence).

Úvahy o tvaru příkopu:

- 1) Původní příkop zabíral celý tvar obj. 1 a při destrukci hradby se uvolněné jíly sesunuly a zaplnily vnitřní část příkopu. Jeho vnější část však nadále plnila svou funkci (obj. 1A)
- 2) První příkop byl menších rozměrů (4 – 5m) a po destrukci hradby byl téměř úplně zasypán (prostor obj. 1B). Nový příkop byl vykopán o několik metrů dál (obj. 1A). To by vysvětlovalo nezachycení západní stěny obj. 1B i nesouběžný průběh východní a západní hrany obj. 1.

Fortifikace je datována do klasické až poklasické fáze věteřovské skupiny (jak její vznik, tak i její zánik).

Unikátní nálezy z obj. 1 jsou „chlebový“ idol a zlatá spirálovitá záušnice z dvojitého drátku.

Literatura:

- Ondráček, J. 1961 – 1967: Budkovice, PV 1960 - 1966
- Ondráček, J. – Stuchlíková, J. 1982: Věteřovské sídliště v Budkovicích, Font. Arch. Mor. XVI, Brno
- Ondráček, J. – Stuchlíková, J. 1988: Sídlíště v Budkovicích a jeho postavení v rámci věteřovské skupiny, PA LXXXIX, 5 - 37
- Salaš, M. 1984 – 2000: Blučina, PV 1982 – PV 1999
- Salaš, M. 1986: Výzkum fortifikace věteřovského výšinného sídliště u Blučiny, AR 38 1986, 504 – 514, 594 – 595
- Stuchlíková, J. 1990: Výzkum fortifikace na sídlišti v Budkovicích, AR 42 1990, 121 – 146, 225 – 226
- Tihelka, K. 1952: Další nálezy na sídlišti z doby bronzové na Cezavách u Blučiny, ČMM XXXVII, 276 – 312
- Tihelka, K. 1957: Cezavy u Blučiny ve světle archeologických výzkumů a nálezů, Brno
- Tihelka, K. – Hank, V. 1949: Blučina u Židlochovic, opevněná osada z doby bronzové, AR I, 55 – 59
- Tihelka, K. – Hank, V. 1957: Výzkum na návrší Cezavách u Blučiny v r. 1948, ČMM XLII, 25 - 42